



Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 2670/2023
07.11.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија Драгане Маринковић, председника већа, Зорице Булајић и Ирене Вуковић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., коју заступа пуномоћник Ратко Крнић, адвокат из ..., против тужене Предшколске установе „Савски Венац“ Београд, ради поништаја решења и враћања на рад, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 978/22 од 13.05.2022. године, у седници одржаној 07.11.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 978/22 од 13.05.2022. године.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 3841/19 од 14.10.2021. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље којим је тражила да суд поништи као незаконито решење тужене Предшколске установе „Савски венац“ Београд, број .. од 25.05.2017. године, којим је тужилји отказан уговор о раду број .. од 15.09.2006. године и престао јој радни однос због забране обављања послова за које је засновала радни однос, као и да је тужена врати на рад, као неоснован. Ставом другим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 978/22 од 13.05.2022. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиље и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован захтев тужиље за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилја је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 18/20 и 10/23 – други закон) и утврдио да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је била у радном односу код тужене све до доношења оспореног решења о отказу уговора о раду број .. од 25.05.2017. године. Наведеним решењем тужили је као запосленој на пословима ... са четвртим степеном стручне спреме отказан уговор о раду број .. од 15.09.2006. године и престао радни однос због забране обављања послова за које је засновала радни однос на основу Закона о основама система образовања и васпитања и не може јој се обезбедити обављање других послова. Радни однос престаје по сазнању о постојању правноснажне кривичне пресуде Првог основног суда у Београду за кривично дело насиља у породици из члана 194. став 3. у вези става 2. и става 1. Кривичног законика. Решење је донето на основу члана 176. тачка 2. Закона о раду и члана 120. тачка 3. Закона о основама система образовања и васпитања. У образложењу решења је наведено да је тужила правноснажном пресудом Првог основног суда у Београду оглашена кривом за кривично дело насиље у породици из члана 194. став 3. у вези става 2. и става 1. Кривичног законика и осуђена на казну затвора у трајању од 6 месеци без примене електронског надзора, те да радни однос мора да јој престане јер не испуњава услове за рад у установи на основу Закона о основама система образовања и васпитања. У поуци о правном леку у решењу о отказу уговора о раду наведено је да против тог решења запослена може да покрене спор пред надлежним судом у року од 60 дана од дана достављања решења. Правноснажном и извршном пресудом Првог основног суда у Београду Спк 356/17 од 26.04.2017. године, прихваћен је споразум о признавању кривичног дела закључен између Првог основног јавног тужилашта у Београду Кт 1956/17 - Ск 405/17 од 26.04.2017. године и оптужене, овде тужиле, која је оглашена кривом за наведено кривично дело и осуђена на казну затвора у трајању од 6 месеци без примене електронског надзора. Тужила је решењем број .. од 11.04.2017. године, као запослена на пословима ... привремено удаљена са рада из предшколске установе, с обзиром да јој је одређен притвор по решењу Првог основног суда у Београду Ктп 67/16 од 30.03.2017. године, у трајању од 30 дана у ком периоду има право на накнаду зараде у висини 1/3 основне зараде пошто издржава породицу. Решењем тужене од 16.09.2014. године, тужила је била распоређена на радно место ... са пуним радним временом. Утврђено је такође да је тужила поднела приговор на оспорено решење о отказу уговора о раду, који је заведен код тужене под бројем .. од 15.06.2017. године, а на основу записника број .. од 28.06.2017. године, утврђено је да је на 19 седници Управног одбора Предшколске установе одржаној 28.06.2017. године, као трећа тачка дневног реда одлучивано о приговору тужиле на решење о отказу уговора о раду број .. од 25.05.2017. године.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су одбили тужбени захтев налазећи да је оспорено решење донето у законитом поступку и да је тужили престао радни однос по сили закона на основу чланова 120. став 4. у вези става 1. тачка 3. и става 2. Закона о основама система образовања и васпитања и 176. став 1. тачка 2. Закона о раду, када је пресуда кривичног суда постала правноснажна, којом је тужила оглашена кривом за извршено кривично дело насиља у породици и осуђена на казну затвора у трајању од 6 месеци без примене електронског надзора. Правноснажношћу наведене кривичне пресуде тужила је изгубила могућност да заснује радни однос код тужене на било ком радном месту и радни однос јој је престао по сили закона будући не испуњава услове за запошљавање у установи, па је без

утицаја на законитост оспореног решења чињеница да тужили није дата правна поука о праву на приговор другостепеном органу у смислу члана 145. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања. Захтев за враћање на рад је акцесорне природе па је следом наведеног и у том делу тужбени захтев неоснован.

По оцени Врховног суда неосновани су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права.

Законом о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“ број 72/09, 52/11, 55/13, 35/15 (аутентично тумачење) 68/15 и 62/16 (одлука Уставног суда), уређени су основи система предшколског, основног и средњег образовања и васпитања. У члану 120. прописани су услови за пријем у радни однос, тако што у радни однос у установи може да буде примљено лице под условима прописаним законом и ако поред осталог није осуђивано правноснажном пресудом за кривично дело за које је изречена безусловна казна затвора у трајању од најмање три месеца, као и за кривична дела насиље у породици, одузимање малолетног лица, запуштање и злостављање малолетног лица или родоскрнављење, за кривично дело примање мита и давање мита, за кривично дело из групе кривичних дела против полне слободе, против правног саобраћаја и против човечности и других добара заштићених међународним правом, без обзира на изречену кривичну санкцију и за које није, у складу са законом, утврђено дискриминитарно понашање (став 1. тачка 3.). Услови из наведене одредбе доказују се приликом пријема у радни однос и проверавају се у току рада (став 2.), а запосленом престаје радни однос ако се у току радног односа утврди да не испуњава услове из става 1. овог члана или ако одбије да се подвргне лекарском прегледу у надлежној здравственој установи на захтев директора (став 4.).

Из наведених законских одредаба следи да су за рад у установи потребни одређени услови и то не само у тренутку заснивања радног односа, већ и у току рада, јер установа има законску обавезу да услове за пријем у радни однос проверава и у току рада. Код неспорне чињенице да је тужила правноснажном пресудом кривичног суда оглашена кривом за кривично дело насиља у породици, остварен је законски разлог за престанак радног односа у установи, без обзира на изречену кривичну санкцију, с обзиром да запослени у том случају не испуњава услове за рад у установи прописане посебним законом (члан 120. став 1. тачка 3. и став 4.). Неосновани су наводи ревизије да се према тужили не могу применити наведене одредбе Закона о основама система образовања и васпитања јер тужила није обављала послове ..., већ послове ..., те да је евентуално требало применити одредбе Закона о раду. По члану 1. став 1. Закона о раду, права, обавезе и одговорности из радног односа, односно по основу рада уређују се овим законом и посебним законом у складу са ратификованим Међународним конвенцијама. То значи да се одредбе Закона о раду примењују на запослене чији радни однос није регулисан посебним законом, или у делу којим није регулисан посебним законом. Имајући у виду да је за запослене у систему образовања и васпитања донет посебан закон који поред осталог регулише заснивање, постојање и престанак радног односа у установама предшколског образовања и васпитања, који се у погледу услова и начина заснивања радног односа односи на све категорије запослених лица, а не само на лица која непосредно обављају васпитно образовни рад (наставник, васпитач, стручни сарадник и друго лице), већ и на запослене који обављају друге послове, то су у конкретном случају одлучујући о основаности

тужбеног захтева тужиле правилно примењене одредбе Закона о основама система образовања и васпитања.

У поступку одлучивања о правима, обавезама и одговорностима запослених у установама образовања и васпитања предвиђена је двостепеност (члан 145.), што би значило да предмет судске заштите може бити само коначна одлука послодавца, односно одлука другостепеног органа донета поводом приговора запосленог, док одлука првостепеног органа може бити предмет судске заштите само у случају ако је против ње поднет приговор о коме другостепени орган није одлучио. Према правној поуци датој у оспореном решењу о отказу уговора о раду, запослена може да покрене спор пред надлежним судом у року од 60 дана од дана достављања решења. Тужилца је у датом року поднела тужбу надлежном суду захтевајући поништај првостепеног решења и о њеном тужбеном захтеву је мериторно одлучено, те није изгубила право да пред надлежним судом захтева судску заштиту. У поступку је утврђено да је тужилца поднела и приговор другостепеном органу Установе који је о приговору одлучивао на 19 седници Управног одбора одржаној 28.06.2017. године, али тужилца у поступку није истакла захтев и за поништај одлуке другостепеног органа, па су без утицаја на законитост оспореног решења, наводи ревизије о погрешно датој поуци о правном леку, односно да јој је ускраћено право на приговор и тиме онемогућена да оспорава и одлуку другостепеног органа. Тужилца је подношењем тужбе у овом радном спору остварила право на судску заштиту.

Према одредби члана 175. Закона о раду, радни однос престаје у другим случајевима утврђеним законом (тачка 7.) што је овде случај у примени одредаба Закона о основама система образовања и васпитања, па су без утицаја наводи ревизије којима се указује на погрешну примену члана 176. став 1. тачка 2. наведеног закона, истицањем да правноснажном пресудом кривичног суда тужилци није забрањено да обавља послове за које је засновала радни однос, као и да није разматрана могућност да се распореди на друго радно место. Тужилци је радни однос престао јер не испуњава услове за рад у установи прописане посебним законом, који се доказују приликом пријема у радни однос и проверавају у току рада, па код постојања правноснажне пресуде кривичног суда којом је тужилца оглашена кривом за кривично дело насиља у породици, остварен је законски разлог за престанак радног односа у установи, без обзира на изречену кривичну санкцију и тужена није била у обавези да тужилци обезбеди обављање других послова у смислу наведене одредбе члана 176. став 1. тачка 2. Закона о раду, нити да је врати на рад.

На основу члана 414. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић